

Nieuwsspecial Markermeer - IJmeer

Samenwerkingsverband
Markermeer - IJmeer

Interview met commissaris van de Koningin Michel Jager

'Ontwikkelingsperspectief is een cruciale bouwsteen voor de uiteindelijke besluitvorming'

Almeerse wethouder Adri Duivesteijn tevreden over rapport

'Buitendijkse bouw dienstbaar aan ecologisch herstel'

Wethouder Marijke Vos van Amsterdam waarschuwt:

'Onderschat Europese wetgeving niet'

Projectleider Jaap Ree: 'Onze voorstellen zijn in lijn met de Vogel- en Habitatrichtlijn'

Brede steun voor ontwikkelingsperspectief

Schijn bedriegt

Op 17 april overhandigden mijn collega-gedeputeerde Ton Hooijmaaijers van Noord-Holland en ik samen het Ontwikkelingsperspectief Markermeer-IJmeer aan Staatssecretaris Tineke Huizinga. Zij kon daarin de noodzaak lezen om te investeren in een robuust ecologisch systeem dat de natuur in het gebied een noodzakelijke kwaliteitsimpuls geeft, maar ook menselijk medegebruik mogelijk maakt op het gebied van recreatie, toerisme, wonen en infrastructuur. Bij die gelegenheid gaf de Staatssecretaris het startsein van De Natuurfabriek, het proefproject dat nu door Rijkswaterstaat wordt uitgevoerd onder de naam Natuurlijk(er) Markermeer-IJmeer (NMIJ). De bedoeling van dit project is dat we op korte termijn uitsluitsel krijgen over de haalbaarheid van een ecologische schaa sprong waarbij we het liefst ruim boven de Europese richtlijnen uitkomen om andere ontwikkelingen meer kans te geven.

Tot mijn vreugde wordt de ontwikkelingsvisie door veel partijen in de regio breed gedragen. Dat blijkt op verschillende niveaus het geval te zijn, zoals in deze nieuwsspecial te lezen is. Om te beginnen plaatst Commissaris van de Koningin Michel Jager van Flevoland de totstandkoming van het perspectief in het kader van de afronding van het Zuiderzeeproject. Kort voor zijn naderend afscheid als bestuurder roept hij Rijk en regio op om in 2009 een besluit te nemen dat de richting bepaalt over de manier waarop het gebied zich in de komende decennia moet gaan ontwikkelen. Vervolgens komen er betrokken partijen aan het woord die bijvoorbeeld nuttige adviezen en waarschuwingen geven of zelfs alvast vooruitlopen op inrichtingsvarianten voor het gebied. In elk geval geven de verschillende gemeenten en waterschappen hun mening over het ontwikkelingsperspectief. Projectleider Jaap Ree benadrukt tenslotte dat dit perspectief zeker geen blauwdruk is, maar voor de betrokken gemeenten een handreiking. Ze moeten kijken hoe de plannen op een voor hen gunstige manier kunnen worden ingepast in hun eigen gebied.

Schijn bedriegt. Achter de schermen boeken we vooruitgang. Het Ontwikkelingsperspectief Markermeer-IJmeer krijgt zijn vervolg. De tweede fase bestaat uit nader onderzoek naar de ontwikkelingsvarianten, de mogelijkheden op juridisch vlak en op het gebied van financiering. Ook liggen er op korte termijn concrete onderzoeksvragen die op antwoord wachten. Zo moet worden onderzocht wat de mogelijkheden zijn voor het combineren van natuurontwikkeling, recreatie en waterhuishouding en wat de gewenste ontwikkeling is voor de verschillende soorten recreatie in het gebied. We nodigen de verschillende betrokken partijen in de regio tenslotte weer uit bij elkaar te komen voor intensief overleg over het vraagstuk, welke vele mogelijkheden en kansen het ontwikkelingsperspectief biedt.

Andries Greiner,
gedeputeerde van Flevoland

Inhoud

4. *Interview met commissaris van de Koningin Michel Jager 'Ontwikkelingsperspectief is een cruciale bouwsteen voor de uiteindelijke besluitvorming'*
6. *Almeerse wethouder Adri Duivesteijn tevreden over rapport 'Buitendijkse bouw dienstbaar aan ecologisch herstel'*
7. *Wethouder Marijke Vos van Amsterdam waarschuwt: 'Onderschat Europese wetgeving niet'*
8. *Lelystadse wethouder Fackeldey ziet kansen Oermeeras bij Lelystad geeft meerwaarde*
9. *Wethouder Wagenaar-Kroon bepleit burgerparticipatie Markermeer-IJmeer van groot belang voor West-Friesland*
10. *Buitendijkse bouw en IJmeer-brug onwenselijk Waterland wil meer aandacht voor recreatie*
11. *Stabiliteit dijken van groot belang Veiligheid voor waterschappen hoofdzaak*
12. *Expertmeeting in Lelystad*
14. *Projectleider Jaap Ree: 'Onze voorstellen zijn in lijn met de Vogel- en Habitatrichtlijn' Brede steun voor ontwikkelingsperspectief*
17. *Veel aandacht in de media voor ontwikkelingsperspectief*

Interview Michel Jager

'Ontwikkelingsperspectief is een cruciale bouwsteen voor de uiteindelijke besluitvorming'

Commissaris van de Koningin Michel Jager windt er geen doekjes om. Een goede afronding van de Zuiderzeewerken betekent een forse investering in de ontwikkeling van het groen-blauwe hart. Het vereist moed en daadkracht van zowel Rijk als regio om op basis van een visie een 'stip aan de horizon te plaatsen'. 'Je moet duidelijk maken op welke manier je omgaat met het gebied, welke ingrepen nodig zijn en welke kansen dat biedt voor de toekomst van de aangrenzende kuststeden in Flevoland en Noord-Holland.'

Twaalf jaar na zijn aantreden voldoet Michel Jager nog steeds uitstekend aan één van de belangrijke eisen uit de profielschets voor de 'nieuwe' Commissaris van de Koningin van Flevoland in 1996. Jagers visie kenmerkt zich tot op de dag van vandaag door een 'open oog voor de ontwikkelingen van Westelijk Flevoland'. Logisch, want het Zuiderzeeproject speelt al lange tijd een rol in het publieke en privéleven van de Commissaris van de Koningin. Jager zeilde eind jaren '70 nog met zijn boot door het laatste gat van de Houtribdijk. Hij was als ambtenaar van het toenmalige Ministerie voor Volksgezondheid en Milieuhygiëne verantwoordelijk voor het subsidiëren van milieuorganisaties, inclusief de tegenstanders van de inpoldering van de Markerwaard. En in de periode dat hij werkzaam was als beleidsambtenaar Ruimtelijke Ontwikkeling van de provincie Noord-Holland volgde hij de publiekmaatschappelijke discussie rondom de Markerwaard met bijzondere interesse. Een rotsvast geloof in de daadwerkelijke inpoldering van de Markerwaard heeft Jager nooit gehad. Maar hij geloofde wel in de noodzaak om een integrale visie te ontwikkelen voor het gebied. Dat werd pas mogelijk na het opstellen van de Nota Ruimte. Jager: 'Eigenlijk had iedereen in de jaren '80 het idee van inpoldering van de Markerwaard al opgegeven. Maar pas tijdens het opstellen van de Nota Ruimte werd het mogelijk om na te denken over wat er met het gebied zou moeten gebeuren als van inpoldering zou worden afgezien. Dat is achteraf een belangrijk breekpunt geweest.'

Niet fair

In de planvorming nam de provincie Flevoland het voortouw - nietsdoen en afzien van inpoldering voor lief nemen waren duidelijk geen optie. Jager: 'De lange periode van onduidelijkheid over al dan niet inpolderen had het gebied in feite op slot gezet. Dat was ecologisch gezien een kleine ramp, want de ingrepen van de mens, zoals de aanleg van de Houtribdijk, hadden wel degelijk invloed gehad op de ecologische waarde van het gebied. Bovendien zou niets doen niet fair zijn naar de

steden aan de Flevolandse kust. Zij hebben immers altijd gehandeld vanuit het perspectief dat er ooit nieuw land aan hun kustlijn zou verschijnen.' De insteek van de provincie Flevoland om na te denken over nieuwe ontwikkelingsmogelijkheden past geheel in de geest van het Zuiderzeeproject. Jager: 'Er zijn al zoveel ontwikkelingen in het gebied gaande dat er zonder verdere bijsturing onherroepelijk kwaliteitsverlies optreedt voor het gebied als geheel.' Met de Noordvleugelbrief is in de ogen van Jager de juiste relatie gelegd tussen de majeure ontwikkelingen, zoals de groei van Almere met 60.000 woningen, de noodzakelijke infrastructuur om het grootstedelijk gebied in het noorden van de Randstad te ontlasten en de recreatieve en beleevingswaarde van het IJmeer en Markermeer.

Stip aan de horizon

Jager ziet het als een belangrijk winstpunt dat er gekozen is voor een totaalbeeld. 'Ik hoop vurig dat het Rijk vanuit dit totaalbeeld besluiten neemt en de regio de stip aan de horizon biedt om de toekomstige ontwikkeling van het gebied in samenhang op te pakken. Dat komt de kwaliteit van leven voor alle inwoners van de provincies Flevoland en Noord-Holland en de steden rondom het Markermeer-IJmeer alleen maar ten goede.' Jager beschouwt het ontwikkelingsperspectief Markermeer-IJmeer als een goede en cruciale bouwsteen om uiteindelijk een integraal besluit te nemen. De voorgestelde keuze om te investeren in een robuuste ecologische ontwikkeling maakt het gebied klaar voor alle denkbare ruimtelijke en economische ontwikkelingen in de komende drie tot vier decennia. En dat biedt kansen en mogelijkheden om nieuwe potenties te ontwikkelen voor het gebied rondom het Markermeer. Volgens Jager schuilt de meerwaarde van het Ontwikkelingsperspectief in het feit dat het perspectief richting geeft en een horizon bepaalt. 'Natuurlijk moeten er nog dingen uitgezocht worden, maar het perspectief en de daarbij behorende mogelijkheden zijn helder.'

Toekomstbestendig besluit

Jager waarschuwt voor een al te gedetailleerde uitwerking van de plannen. 'Op een gegeven moment moet er voldoende informatie beschikbaar zijn om op basis van calculated risks een principebesluit te nemen'. Dat geldt ook voor de samenhang tussen de projecten OV SAAL, Ontwikkelingsperspectief en Schaalsprong Almere. De samenhang moet versterkend werken, gericht op een toekomstbestendig besluit. Jager ziet juist daarin een goede rol weggelegd voor de regio. 'Met Noord-Holland, Almere, Lelystad, Amsterdam en diverse maatschappelijke organisaties kunnen we een versterkende samenhang brengen in de projecten, zodat het Rijk wordt gestimuleerd en geprikkeld om een keuze te maken voor de lange termijn. Op die manier kunnen we de huidige inwoners van het gebied ook duidelijk maken wat het belang is van het ontwikkelingsperspectief Markermeer-IJmeer. De visie die in het perspectief wordt verwoord, is misschien nog wat abstract. Maar door het opstellen van het perspectief is de basis gelegd om de woonomgeving van veel mensen completer en aantrekkelijker te maken op het gebied van wonen, recreëren en leven.'

Almeerse wethouder Adri Duivesteijn tevreden over rapport

'Buitendijkse bouw dienstbaar aan ecologisch herstel'

De Almeerse wethouder ruimtelijke ordening Adri Duivesteijn is niet ontevreden over het jongste TMIJ-rapport. Het document biedt naar zijn mening perspectief voor buitendijkse bouw. Zoals bekend onderzoekt Almere welke mogelijkheden er zijn om bij Almere Pampus in het Markermeer uit te breiden. Het rapport lijkt een handje te helpen.

'De term 'Ontwikkelingsperspectief' is volledig op zijn plaats,' stelt Adri Duivesteijn. 'Met veel overtuiging is aangetoond dat stilstand achteruitgang betekent voor het Markermeer en IJmeer - in het bijzonder voor de natuurlijke kwaliteit van dit wetlandgebied, dat ook internationaal van grote betekenis is.'

Duivesteijn herinnert eraan dat de ecologische kwaliteit na de sluiting van de Houtribdijk en onder invloed van externe invloeden snel terug loopt. Een korte termijngreep, in de vorm van bescherming van wat nu resteert aan ecologische kwaliteit, is in zijn visie geen oplossing. 'Wanneer wij daadwerkelijk kiezen voor behoud van het natuurgebied, dan moet het zich ontwikkelen tot een krachtig en duurzaam ecologisch systeem. Het antwoord op de ecologische achteruitgang is niet over de schouder kijken, maar een toekomstgerichte blik.'

Volgens de wethouder laat het rapport zien dat er geen sprake hoeft te zijn

van een tegenstrijdige relatie tussen buitendijks bouwen en ecologische kwaliteit. Duivesteijn: 'Buitendijks bouwen kan wel degelijk dienstbaar zijn aan ecologisch herstel, en biedt mogelijkheid tot meer recreatie én een hoogwaardige vorm van verstedelijking van Almere in relatie tot Amsterdam.'

Overall visie

Duivesteijn hoop dat het TMIJ-rapport de deur opent naar een integrale afweging van de ontwikkelingsmogelijkheden voor het IJmeer en Markermeer. 'Het rapport kan een goede bouwsteen zijn voor de in 2009 te nemen beslissingen voor de verdere ontwikkeling van het gebied.' Na de zomer levert Almere met haar partners - onder andere het rijk, de provincie Flevoland, en de gemeente Amsterdam - twee nieuwe bouwstenen op voor de besluiten die in 2009 moeten worden genomen: Masterplan Almere Pampus en Ontwikkelingsstrategie Almere Oost. In die nieuwe bouwstenen komt aan de orde

hoe Almere Pampus als hoogwaardige stadswijk aan of in het IJmeer kan worden ontwikkeld, en op welke wijze de verbinding tussen Amsterdam en Almere via het IJmeer kan worden aangelegd. Duivesteijn: 'Zo werken we samen toe naar een overallvisie op de ontwikkeling van het blauwe hart van de metropoolregio Amsterdam.'

Fotografie: Jean Pierre Jans

'Als wethouder groen vind ik het vooral zorgelijk dat de natuurwaarden van het IJmeer sterk achteruit gaan,' zegt Marijke Vos. 'Dat kan niet in een Europees natuurreservaat. Het goede van het Ontwikkelingsperspectief is dat we daar wat aan gaan doen. Tegelijkertijd nemen we de verstedelijkingsopgave van Almere en het verbeteren van de infrastructuur onder de loep. Uit het perspectief blijkt dat die drie zaken te combineren zijn, waarbij er voor de natuur flink wat winst valt te behalen. En tenslotte is een mooier IJmeer natuurlijk ook voor waterrecreanten een goede zaak.' Vos benadrukt dat de natuur 'leidend' is bij alle plannen. 'Anders krijg je het verhaal nooit langs Brussel, met de stringente Europese bescherming die voor het gebied geldt. We hebben de neiging de Europese wetgeving te

onderschatten. Ten onrechte: kijk maar naar IJburg tweede fase, waar het bestemmingsplan door de raad van State werd vernietigd. Zo'n herhaling moeten we echt zien te voorkomen.'

Natuurontwikkeling

Volgens Vos biedt het Ontwikkelingsperspectief voldoende aanknopingspunten voor het ontwikkelen van een natuurlijk IJmeer en Markermeer. Hoewel de wethouder de twee meren als een samenhangend gebied beschouwt, ziet ze ook een aantal verschillen. Vos: 'Het IJmeer zal altijd meer een stadswater blijven, waar veel recreanten gebruik van maken. Door IJburg hoort het ook veel meer bij de stad dan vroeger. In het Markermeer kan de natuur centraal staan. Maar toch moet ook in het IJmeer plaats zijn voor natuurontwikkeling; juist daar kunnen veel mensen de

Wethouder Vos van Amsterdam waarschuwt:

'Onderschat Europese wetgeving niet!'

Wethouder Marijke Vos (GroenLinks) van Amsterdam is om een aantal redenen zeer te spreken over het Ontwikkelingsperspectief. Maar we moeten niet te vroeg juichen, en alle aandacht blijven schenken aan de natuur. Daarbij valt te leren van IJburg, aldus de wethouder.

resultaten met eigen ogen zien. Dat is heel belangrijk voor je draagvlak.' De wethouder gaat ervan uit dat het Ontwikkelingsperspectief kan profiteren van de ervaringen van Amsterdam. Vos: 'Amsterdam heeft bij IJburg een schat aan ervaring opgedaan met binnen- en buitendijkse natuurontwikkeling. Ik vind het heel belangrijk dat dit soort ervaringen worden meegenomen in toekomstige projecten zoals De Natuurfabriek. Anders ben je het wiel steeds opnieuw aan het uitvinden.'

Lelystadse wethouder Fackeldey ziet kansen

Oermoeras bij Lelystad geeft meerwaarde

'Het aanleggen van een oermoeras bij Lelystad kan de waterkwaliteit en de ecologische kwaliteit in het Markermeer sterk verbeteren.' Dat zei wethouder Jop Fackeldey (PvdA) van Lelystad in reactie op het Ontwikkelingsperspectief. Het document biedt onder meer aanknopingspunten als het gaat om stadsontwikkeling langs de kust.

wikkeling in het Markermeer-IJmeer,' zegt Fackeldey. 'Wij omarmen het idee om met behulp van De Natuurfabriek een overwaarde aan natuur te creëren met de bedoeling om daar later weer iets van woningbouw aan toe te voegen. Tegelijk willen wij iets doen aan de slibproblematiek.' De wethouder is voor een integrale planvorming. 'Wij zien kansen onze eigen planvorming in te passen in het grotere geheel van de ontwikkeling van het Markermeer en IJmeer. Natuurontwikkeling is daarvoor een oplossing, wel met onze voorwaarde om de natuur ook toegankelijk te maken. Lelystad wil een interessante bestemming zijn voor een bezoek, niet alleen een vertrekpunt.'

Buitendijks bouwen

Fackeldey is zeer te spreken over het idee om bij Lelystad een oermoeras aan te leggen - één van de plannen die in het Ontwikkelingsperspectief worden ontvouwd. 'Het aanleggen van een oermoeras bij Lelystad kan de water-

kwaliteit en de ecologische kwaliteit in het Markermeer sterk verbeteren. Daar denken wij bij onze plannen voor onze kust nu al over na. Door het oermoeras bijvoorbeeld in combinatie met extensieve woningbouw en recreatie multifunctioneel in te zetten, ontstaat er ook een meerwaarde voor Lelystad. En zo'n moeras past ook bij de groene kernkwaliteit van Lelystad.' De wethouder is overwegend enthousiast over het Ontwikkelingsperspectief. Dat neemt niet weg dat hij de nodig 'hobbels' in de uitvoering voorziet. Fackeldey: 'Het grootste probleem is om alles juridisch vorm te geven. Als het aan Lelystad ligt zouden we, voor-uitlopend op de toekomstige wetgeving maar binnen de bestaande regels, een start willen maken met een plan dat we al een aantal jaren in de kast hebben liggen. Meerdijkhaven, een plan voor buitendijks bouwen, kan een mooie pilot zijn om ervaring op te doen met buitendijks bouwen in relatie tot natuurontwikkeling. Wij zijn graag bereid daarvoor onze nek uit te steken.'

Voor Lelystad is de kust een speerpunt van beleid. Met haar kustontwikkeling kan Lelystad de Randstad oplossingen bieden op het gebied van woningbouw, infrastructuur, economie en ecologie. 'Het benutten van de unieke mogelijkheden van onze kust kan prima parallel lopen met de plannen voor natuuront-

Wethouder Wagenaar-Kroon bepleit burgerparticipatie

Markermeer-IJmeer van groot belang voor West-Friesland

'Doordat beide provincies bewust hebben afgezien van een compartimentering van het IJmeer en Markermeer, kunnen beide wateren niet meer los van elkaar worden gezien.' Dat zei wethouder Luzette Wagenaar-Kroon van Drechterland namens het Porte-feuillehoudersoverleg VVRE van negen West-Friese gemeenten: Andijk, Drechterland, Enkhuizen, Hoorn, Opmeer, Koggenland, Medemblik, Stede Broec en Wervershoof.

Wagenaar toonde zich verheugd over het feit het Ontwikkelingsperspectief zich niet alleen toespitst op ecologie en veiligheid. Het rapport houdt naar haar mening uitgebreid rekening met de belangen van ondernemers op de recreatieve markt en in de toeristische sector. Ook de agrarische belangen in het gebied spelen een grote rol. Veranderingen in de waterhuishouding kunnen grote gevolgen hebben voor agrariërs, die belang hebben bij het tijdig afvoeren van overtollig water, maar daarnaast bij een waterbuffer van goede kwaliteit met het oog op drogere periodes. Wagenaar: 'De economische schade kan bij wateroverlast zowel als bij wateronderlast behoorlijk oplopen.' Het ontwikkelingsperspectief wakkert de discussie aan over het al dan niet realiseren van buitendijkse woningbouw - een fenomeen waarvoor ook in Noord-Holland serieuze plannen bestaan. Wagenaar: 'Hoorn had plannen voor

waterwoningen in het Markermeer. Deze zijn door de provincie op basis van het bestaande beleid geweigerd. Wellicht biedt de uitwerking van het Ontwikkelingsperspectief door de provincie nieuwe mogelijkheden in het fragiele samenspel tussen veiligheid, ecologie en economie. Gedeputeerde Hooijmaijers liet onlangs al een proefballonnetje op over de combinatie van slibeilanden met woningbouw. Dit zijn natuurlijk interessante issues.'

Het meer is van ons allemaal

Wagenaar verwees naar de gesprekken die de gemeente Drechterland met een groep burgers voerde. Uit die gesprekken bleek dat heel veel burgers nauw betrokken zijn bij het Markermeer. 'Het meer is eigenlijk van ons allemaal. Het zou wellicht interessant zijn om een aantal sessies met betrokken burgers te houden voor het opstellen van de toekomstige uitvoeringsplannen. En ik zou het helemaal geweldig vinden als de jonge generatie hierin een rol krijgt.'

Wagenaar benadrukte dat het uitwerken van het Ontwikkelingsperspectief een gezamenlijke verantwoordelijkheid is van alle betrokken gemeentes. Openstaan en meedenken over de consequenties van elkaars handelen zijn daarbij van essentieel belang. 'Doordat Flevoland en Noord-Holland bewust hebben afgezien van een compartimentering van het IJmeer en Markermeer, kunnen beide wateren niet meer los van elkaar worden gezien. Ingrepen in het IJmeer zullen gevolgen hebben voor de gemeentes langs het Markermeer en vice versa. Het is belangrijk is dat we hier oog voor hebben en zorgen dat de ontwikkelingen goed op elkaar worden afgestemd.' Wagenaar bepleitte een regelmatig terugkerend overleg. 'Een regulier bestuurlijk overleg tussen alle betrokken gemeenten zou uitkomst kunnen bieden, mits dit ook een beetje body krijgt en niet vrijblijvend is.'

Buitendijkse bouw en
IJmeer-brug onwenselijk

Waterland wil meer aandacht voor recreatie

*Wat meer aandacht voor
de gebruikswaarde van
het Markermeer.*

*Recreatie en toerisme zijn
onderbelicht. ISW-beleids-
adviseur RO Bart Nootebos
had graag meer invloed
gehad op het Ontwikke-
lingsperspectief.*

'Het ontwikkelingsperspectief trekt heldere conclusies als het gaat om ecologie en waterkwaliteit. Maar de totstandkoming van het document verdient niet de schoonheidsprijs.' Aan het woord is Bart Nootebos, beleidsadviseur van het Intergemeentelijk Samenwerkingsorgaan Waterland (ISW), een samenwerkingsverband tussen de gemeenten Beemster, Edam-Volendam, Landsmeer, Purmerend, Waterland, Wormerland en Zeevang. Nootebos vindt vooral dat de ISW-belangen op het gebied van toerisme en recreatie onderbelicht zijn gebleven. 'In zijn algemeenheid wordt Waterland wel genoemd als een gebied waar recreatie en toerisme plaatsvindt, maar in de conclusie wordt het toch vooral gezien als gebied om een belangrijk deel van de natuurdoelstelling te verwezenlijken. Wij hopen in de nadere uitwerking de gelegenheid te krijgen dit te lardereren met een stuk recreatie en toerisme.'

Gedegen onderzoeksrapport

Nootebos geeft aan dat de mogelijkheden om mee te praten beperkt waren. Bovendien is de status van het rapport in zijn ogen enigszins ongewis. 'Het eindrapport is aangeboden aan de staatssecretaris, maar is - voor zover wij weten - niet vastgesteld door een van de overheidspartijen. Daar komt bij dat

de confrontatie met de parallelle studies OV-SAAL en Almere Pampus nog moet plaatsvinden. De status is daarmee wat ongewis.' Nootebos ziet het Ontwikkelingsperspectief vooral als een 'gedegen onderzoeksrapport dat bijdraagt aan de kwaliteit van de keuzes'. Bovendien biedt het Ontwikkelingsperspectief een aantal aanknopingspunten om verder te werken aan een 'ideaal' toekomstscenario, mét de accenten die het ISW voor ogen staan. Nootebos: 'Verbetering van de waterkwaliteit staat bij ons hoog op de agenda. En de weidsheid, bezien vanaf de grotendeels ongerepte Waterlandse kust, wordt hier hooglijk gewaardeerd. Dat neemt niet weg dat ook de gebruikswaarde van het Markermeer c.q. de Markermeerkust verbeterd kan worden. Bijvoorbeeld door te werken aan betere, lees kortere, vaarverbindingen.' Het ISW beschouwt het Markermeer en IJmeer nadrukkelijk als een samenhangend gebied. Nootebos: 'Het Markermeer/IJmeer zien wij als een twee-eenheid. Nadere compartimentering wijzen wij af, evenals een wegverbinding door het water. Woningbouwontwikkeling in het IJmeer vergroot de opgave om tot verbetering van de waterkwaliteit te komen en is onder andere om die reden onwenselijk.'

Stabiliteit dijken van groot belang

Veiligheid voor waterschappen hoofdzaak

*'Zonder hoog peil in het IJmeer en
Markermeer verdrogen we.' Dat zei
Lammy Garming van het Hoogheemraadschap
Amstel, Gooi en Vecht (AGV). Samen met
haar collega's van de waterschappen
Zuiderzeeland (ZZL) en Hollands Noorder-
kwartier (HHNK) reageerde ze op het Ont-
wikkelingsperspectief Markermeer-IJmeer.*

Voor de waterschappen staat veiligheid voorop. 'Veel dijkvakken zijn instabiel,' zei Ben Hakvoort van het hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier (HHNK). 'Ontwikkelingen nabij de dijken kunnen risico's extra versterken. Daarom is afstand houden bij de dijken zeer gewenst.' Ook Sietske van Oogen van waterschap Zuiderzeeland (ZZL) is huiverig voor plannen die het gebied bij de dijken belasten. 'De aanleg van vooroevers dicht op onze dijken kan onderhoud en inspectie van de dijken bemoeilijken of zelfs onmogelijk maken.' De Waterschappen benadrukten dat het ontwikkelen van wijken in het IJmeer en Markermeer niet ten koste mag gaan van waterkwaliteit. Lammy Garming verwees naar IJburg, waar de waterkwaliteit door goede samenwerking met Amsterdam juist van betere kwaliteit is dan het buitenwater, het IJmeer. Volgens Garming is het belangrijk om bij de verdere planvorming ook de gevolgen van klimaatverandering op langere termijn in kaart te brengen: 'We hebben ons blauwe hart met

verschillende kamers nodig als basis voor ons drinkwater voor volgende generaties. Het werken aan een uitstekende ecologische kwaliteit van Markermeer en IJmeer moet daarom nu beginnen.'

Waterhuishouding

Het gesprek met waterschappen maakte duidelijk dat veranderingen van het waterpeil grote gevolgen hebben voor de waterhuishouding in de drie gebieden. Hogere waterstanden beperken de maalcapaciteit en kunnen gevolgen hebben voor de stabiliteit van de dijken. Daar staat tegenover dat een peilverhoging de verdroging juist tegengaat. Lammy Garming (AGV): 'We laten op dit moment het relatief schone IJmeerwater in ons watersysteem. Dat water hebben we hard nodig voor de grote waterrijke natuurgebieden tussen de Vecht en het Gooi en voor IJburg, dat zich steeds verder ontwikkelt. In tijden van droogte is het schone water uit het IJmeer en Markermeer extra belangrijk voor

Fotografie: Aldo Alessie

de Vechtplassen.' Sietske van Oogen van Zuiderzeeland (ZZL) signaleerde tenslotte een belangrijk knelpunt: op dit moment nog steeds niet duidelijk wat er gaat gebeuren met het peil van het Markermeer en IJmeer. Van Oogen: 'In haar brief aan de Tweede Kamer van eind april stelt de staatssecretaris dat een peilbesluit pas in 2020 mag worden verwacht. Tot die tijd moeten we - conform vigerend rijksbeleid - rekening houden met een peilstijging van maximaal 1 meter. Dat staat op gespannen voet met het Ontwikkelingsperspectief en andere partijen in de regio die in hun planvorming toch uitgaan van een ontkoppeling van het IJsselmeer. De oproep in het Ontwikkelingsperspectief om snel duidelijkheid te krijgen, onderschrijven we dus helemaal.'

Expertmeeting voor Nieuwsbrief nazomer 2008

Expertmeeting in Lelystad

Op 24 juni jl. vond in Lelystad de Expertmeeting Markermeer-IJmeer plaats. De projectleiding TMIJ gaf een toelichting en vooruitblik op de stand van zaken. Tijdens de presentaties van twee verwante Randstad Urgent-projecten, Schaalstrong Almere en OV SAAL, en van het 'overall-project' Beleidskader IJsselmeergebied, de Natuurfabriek en Loket TMIJ kregen de experts een actueel zicht op de verschillende ontwikkelingen in de regio. Tijdens werksessies over de verschillende sectoren konden de deelnemers hun specifieke deskundige inbreng leveren, vragen stellen en opmerkingen maken waarmee het project TMIJ geholpen is. In de wandelgangen, maar ook tijdens de sessies bleek dat een aantal deelnemers meer nieuws had verwacht en enigszins teleurgesteld was over de trage voortgang die sinds vorige bijeenkomsten is geboekt. De sfeer was echter goed en de betrokkenheid bij en de steun voor het project onverminderd groot. Kijk voor meer informatie op: www.markermeerijmeer.nl

Projectleider Jaap Ree: 'Onze voorstellen zijn in lijn met de Vogel- en Habitatrichtlijn.'

Brede steun voor ontwikkelingsperspectief

'We hebben brede overeenstemming bereikt over wat er met het gebied moet gebeuren, sinds de Markerwaard niet doorgaat. Dat is echt de meerwaarde van het perspectief.' TMIJ-projectleider Jaap Ree kijkt tevreden terug op de eerste fase van het project.

Ree constateert dat de belangstelling vanuit de Noordvleugel, maar ook de ontwikkelingsopgaven voor Amsterdam en Almere zoals verwoord in de Noordvleugelbrief van augustus 2006, het gebied een enorme push hebben gegeven. Hoewel officieel slechts een 'verkenning' heeft het perspectief dankzij het brede draagvlak een enorme status gekregen. Ree: 'Door de brede consensus over wat we met het gebied willen, is het perspectief een belangrijke bouwsteen voor de plannen van rijk en regio.'

Volgens Ree maakt het perspectief duidelijk dat natuurontwikkeling met menselijk medegebruik uitstekend kan samengaan. Ook het behoud van de cultuurhistorische kwaliteit van het gebied, de kustlijn en de open ruimte, is in het perspectief gewaarborgd. Ree: 'Die combinaties zijn bepalend. De grote winst is dat we daar bruggen tussen kunnen slaan.'

Ree erkent dat er nog geen overeenstemming bestaat over de verwezenlijking van de plannen en de financiering ervan. Bovendien staat nog een aantal belangrijke vragen open: 'Op dit moment weten we nog niet hoe het rijk omgaat met de toekomstige wateropgave in relatie tot TMIJ, met het eventueel verhogen van het peil van het Markermeer-IJmeer, en met verplichtingen op het gebied van watercompensatie.' Verder signaleert Ree ook wat aandachtspunten in de uitwerking. 'Voor de combinatie van recreatieve vaarroutes en locaties voor bodemvegetatie, vooral langs de Noord-Hollandse kustlijn is in het vervolgtraject aandacht nodig, zodat beide functies mogelijk zijn. Maar dat is iets anders dan geen overeenstemming hebben.'

Ecologische schaa sprong

Ree ziet op zowel publiek als privaat terrein steun vanuit de regio. 'Het besef leeft dat het gebied zich niet verder kan ontwikkelen zonder aanpak op gebiedsniveau.' Met 'privaat' bedoelt hij projectontwikkelaars en ondernemers in de recreatie- en toerismesector. 'Bij veel ondernemers groeit het besef dat ze, vooral door de natuurwetgeving, in de huidige situatie geen investeringen meer kunnen doen, omdat het gebied

'op slot' zit. Die situatie is alleen te doorbreken door op gebiedsniveau een ecologische schaa sprong te verwezenlijken. Verder is het belangrijk dat alle betrokken partijen zich realiseren dat het niet om 'ieder voor zich' gaat. Zo krijg je steeds meer steun in een besluitvormingstraject dat nog jaren duurt.'

Ree wil de komende periode met alle partijen in de regio in gesprek gaan om te kijken of en hoe verschillende

baggerd moeten worden. 'Het vrijkomende slib kun je bergen in het gebied waar je vooroevers of moerasontwikkelingen wil. Maar je kunt je blik ook breder richten. Bij de verdieping van een van de rivieren in het kader van 'ruimte voor de rivier' zoals de IJssel kun je bijvoorbeeld nagaan of hierbij ook combinaties met de verwezenlijking van het toekomstperspectief denkbaar is.'

doelen kunnen worden gecombineerd. Bijvoorbeeld op het gebied van waterveiligheid en dijkversterking. 'Sommige projecten kunnen wellicht zo worden ingericht dat ze bijdragen aan het ontwikkelingsperspectief. Maar er zijn ook andere mogelijkheden. In de bodem van het Markermeer-IJmeer ligt veel bruikbaar zand. Om bij dat zand te komen, moet een toplaag van slib en ander materiaal worden verwijderd. Die zou je weer kunnen gebruiken om vooroever- of moerasontwikkeling te bewerkstelligen.' Ree denkt dat dit 'werk met werk maken' ook aan de orde is op het moment dat haventjes, vaargeulen of riviermondingen uitge-

Geen blauwdruk, maar een handreiking

Het perspectief kan voor gemeenten een verschillende betekenis hebben. Voor de Noord-Hollandse gemeenten gaat het bijvoorbeeld om luwtemaatregelen waardoor de bodemvegetatie toeneemt, en om vooroeverontwikkelingen die het uitzicht veranderen. Of om binnendijkse maatregelen rond de vernatting van agrarisch gebied. Ree: 'De gemeenten moeten kijken hoe de plannen gunstig in hun eigen gebied kunnen worden ingepast. De visie is geen blauwdruk, maar een handreiking. Voor de Flevolandse gemeenten en Amsterdam ligt de nadruk vooral op

mogelijkheden voor waterfrontontwikkeling. De ingezette koers rond IJburg kan hen belangrijke informatie opleveren als het gaat informatie over de ecologische werking van natuurcompensatieprojecten.'

Volgens Ree is het Toekomstperspectief Marker-IJmeer op de goede weg. Het perspectief wordt gesteund door staatssecretaris Huizinga en door partijen zoals de Vogelbescherming, het Milieucentrum Amsterdam en de Milieufederaties van Flevoland, Noord-Holland en Utrecht. Ook de Stichting Verantwoord Beheer IJsselmeer, SBB, ANWB en Natuurmonumenten staan achter de plannen.

Draagvlak

Ree wil het draagvlak versterken en verbreden door met het Rijk en de regio twee sporen te bewandelen. Aan de ene kant wil hij de omgeving nauwer betrekken bij het vervolg; aan de andere kant streeft hij naar 'joint fact finding'. 'We willen een aantal verdiepingsslagen maken en ontwerpessies organiseren over de vraag hoe je de verschillende elementen uit het perspectief vorm kunt geven. Daarnaast zijn er nog veel vragen over onder andere de uitvoerbaarheid en de effectiviteit die nog nader onderzocht moeten worden. De natuurfabriek

speelt hierin een belangrijke rol. Dit zelfstandige project richt zich op het via experimenten onderzoeken van het ecologische effect van verschillende natuurmaatregelen om zo meer zekerheid te krijgen over weke maatregelen wat gaan opleveren. Die stappen zijn ook belangrijk voor de omgeving, om tastbaar te maken waar het om gaat, wat de mogelijkheden van combinaties van verschillende functies zijn en om grip te krijgen op het beïnvloeden van de kosten.'

Volgens Ree is het besluitvormingstraject het belangrijkste knelpunt. 'Het project is nog niet klaar. Weliswaar ligt er nu een perspectief. Echter de besluitvorming hierover maakt onderdeel uit van een groter geheel. TMIJ maakt deel uit van Randstad Urgent en meer specifiek van het cluster regio Amsterdam-Almere. Het gaat hierbij om keuzes in de toekomstige ontwikkeling van deze regio zoals woningbouw, werkgelegenheid en infrastructuur. Tevens is het project verbonden aan het beleidskader IJsselmeergebied. Hierin onderzoekt het Rijk het toekomstige beleid voor dit gebied in verband met de te verwachten klimaatontwikkeling. Al met al een zeer complexe omgeving ten aanzien van besluitvorming in bestuurlijk, politiek en financieel opzicht.' 'Om de besluitvorming in

breder verband voorspoediger te laten verlopen, is een grote inspanning nodig, die slechts gedeeltelijk te beïnvloeden is vanuit TMIJ.'

Europa en juridica

Ree onderschat ook de juridica niet. 'Er liggen adviezen van vooraanstaande juristen die goede handvatten bieden voor het vervolgproces. Het belangrijkste is dat het rijk met de regio het proces van overleg met Europa snel oppakt.' Er zijn al eerste contacten gelegd vanuit de regio. Die contacten moeten gestructureerd en geïntensiveerd worden, naarmate de besluitvorming dichterbij komt, vindt Ree. 'Als je op gebiedsniveau tot een ecologische schaa sprong komt, zoals voorgesteld in TMIJ, ontwikkel je met behoud van ecologische kwaliteit ruimte voor recreatieve en stedelijke functies aan de randen van het gebied. Die overtuiging moet uitgedragen worden bij Europa, om te laten zien dat wat we voorstellen in lijn is met het gedachtegoed van de Vogel- en Habitatrichtlijn. Het is helder dat het perspectief hierover op voorhand geen juridische zekerheid biedt, maar juridische adviezen laten wel duidelijk zien dat het gebied zonder ecologische maatregelen op slot zit en dat het toekomstbestendig ecologisch systeem een echte kans biedt.'

Veel aandacht in de media voor ontwikkelingsperspectief

“Er moet flink worden geïnvesteerd in de natuur van het het IJmeer/Markermeer. Alle betrokken partijen in deze discussie zijn het daarover eens”

Luc Berris (Natuurmonumenten)

“De natuur- en milieuorganisaties zijn blij met het uitdagende groenblauwe Ontwikkelingsperspectief voor het Markermeer-IJmeer dat is opgesteld door de betrokken overheden en een aantal maatschappelijke organisaties”

(Milieufederatie Noord-Holland)

“Grondige aanpak Markermeer en IJmeer bepleit”

Luc Berris (Natuurmonumenten)

“De visie biedt volop kansen voor vogels en natuur, zonder de belangen op het gebied van wonen, werken en recreatie uit het oog te verliezen”

(Vogelbescherming Nederland)

Voor meer informatie: www.markerveerijmeer.nl
Ook kunt u contact opnemen
via info@markerveerijmeer.nl of 0320-265 497.